

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

D, 110528/25

Meddelelser

om

den private Realskole

Herning

1877—78

ved

Otto F. B. Laage,

Skolens Bestyrer.

1. Om Skolens Tilblivelse.
2. Et Par Ord til Elevernes Forældre.
3. Skoleefterretninger.

HERNING.

Trykt i Herning Bogtrykkeri

ved P. J. Rasmussen

Meddelelser

om

den private Realskole

i

Herning

1877—78

ved

Otto F. B. Laage,
Skolens Bestyrer.

-
1. Om Skolens Tilblivelse.
  2. Et Par Ord til Elevernes Forældre.
  3. Skoleefterretninger.

HERNING.

Trykt i Herning Bogtrykkeri
ved P. J. Rasmussen

I. Om Skolens Tilblivelse.

I Skolens Forhandlingsprotocol findes følgende „Program“, der giver Underretning om Skolens Oprindelse og Maal:

„I Herning og Omegn have mange i længere Tid følt Savnet af en Skole, i hvilken der kunde gives en fyldigere Undervisning end den, som meddeles i en Almueskole. Savnet følte saa meget stærkere, som der er 5 Mil til nærmeste Købstad, og — saa vidt vi have bragt i Erfaring — kun en Realskole i hele Ringkøbing Amt, nemlig i Lemvig*), hvilken ligger alt for afsides til, at den kan benyttes af denne Egns Befolkning. Flere Mænd talte derfor sammen om at faa en Realskole i Herning, og endelig satte Folketingsmand Th. Nielsen Foretagendet i Gang derved, at der blev indbudt til en Aktietegning til Oprettelsen af en saadan Skole. Endskønt Indbydelsen udgik i et meget trykkende og pengeknapt Aar, blev der dog tegnet en Kapital af 10,000 Kr. Foretagendets Grundlæggelse var dermed sikret. Bygningen blev paabegyndt i dette Foraar (1877) og er nu sin Fuldendelse nær. Der er Plads til 3 Klasser a 30 Elever, og der kan uden sonderligt Besvær gøres Plads til en fjerde, hvis en saadan skulde vise sig nødvendig. Endvidere er der rummeligt Lokale til 2 Familier, en ugift Lærer og Lærerinde samt flere Elever, dersom fjærnere bøende Forældre skulde

---

*) nu ogsaa en i Holstebro. O. L.

ønske, at deres Børn faa Underholdning paa selve Skolen. Skolens Bestyrelse bestaar af 7 Mænd, af hvilke en vælges af Rind-Herning Sogneraad, for saa vidt og saa længe Skolen staar i Forbindelse med Kommunens Skolevæsen, 2 af Børnenes Fædre og Resten af Aktionærerne. I denne Bestyrelse forhandles alle Sager, Skolen vedrørende. Førstelæreren paaligger det stadig at være til Stede i Bestyrelsens Møder, forelægge Skolens Budget, Timeplan, give Forslag til de Bøger, som skulle benyttes, affatte Ansøgninger, føre Forhandlingsprotokol m. m. Ingen Forandringer kunne foretages ved Skolens Ledelse uden Bestyrelsens Samtykke. Ligeledes har Folketingsmand Th. Nielsen Adgang til Bestyrelsens Møder; men hverken han eller Førstelæreren have Stemmeret. Den foreløbige Bestyrelse bestaar af undertegnede 6 Aktionærer og M. Nørgaard, som er valgt af Rind-Herning Sogneraad

Skolens Formaal er at meddele en tidssvarende og fyldig Undervisning paa en saadan Maade og i et saadant Omfang, at baade Barnets Aandsævner kunne udvikles saa kraftig som muligt, dets Hjærte og Karakter dannes og styrkes til Lydighed, Arbejdsomhed og levende Kærlighed til alt godt og ædelt, og tillige at bibringe det saadanne Kundskaber og Færdigheder, som Livet nu mere end nogen Sinde kræver.

Medens der altsaa paa den ene Side vil blive tilstræbt en klar og livlig mundlig Undervisning, vil der tillige blive stillet bestemte Fordringer til den Flid og det Arbejde af Børnene, som med Billighed kan forlanges. Der vil altsaa blive brugt Lærebøger i alle Fagene, hvilket saameget mere bliver nødvendigt, som Hensigten er at afslutte Undervisningen i øverste Klasse saaledes, at Eleverne umiddelbart ved Udtrædelsen af denne Klasse kunne bestaa Præliminairexamens lavere Grad.

Ved saaledes at angive baade Skolens almindelige og dens mere specielle Maal er tillige angivet de Fag, hvori der vil blive givet Undervisning, nemlig foruden Religion, Regning, Skrivning, Dansk, Historie, Geografi, Sang og Gymnastik tillige i Mathematik og Naturviden-

skab, Tysk og Engelsk samt Tegning. Skolen bliver foreløbig kun inddelt i 3 toaarige Klasser og desuden rimeligvis en Pige Klasse. I første Klasse eller Forberedelsesklassen er Undervisningen fælles for Piger og Drengene. Efter Overenskomst med Rind-Herning Sogneraad har Skolen forbundet sig til at antage Børn fra Herning i en Alder af mellem 7 og 9 Aar og i et Antal af indtil 30 og give dem 3 Timers daglig Undervisning imod derfor at erholde en Godtgørelse af 600 Kr. aarlig. Skulde de nævnte Børns Forældre ønske Undervisning for Pigerne i Haandgerning, bliver dette deres egen Sag. I Forberedelsesklassen vil der blive undervist i de almindelige Skolefag, for Pigerne Vedkommende tillige i Haandgerning. Undervisningen i denne Klasse vil væsenlig blive ledet af en examineret, fast Lærerinde. I anden Klasse begynder Undervisningen i foran nævnte fremmede Sprog, Naturvidenskab, Mathematik og Tegning, og i 3die Klasse føres Undervisningen til det endelige Maal. — Opflytning i øverste Klasse vil kun finde Sted for de Børns Vedkommende, som give grundet Haab om at kunne naa den til Præliminæreksamen fornødne Modenhed, eftersom det er en Kendsgerning, at baade de fræmmelige og mindre fræmmelige lide under at undervises i Klasse sammen. Kun Discipelens Dygtighed og Aandsmodenhød er det afgørende ved Opflytningen, aldeles intet Hensyn vil blive taget til Alder, Forældres Ønsker el. lign. — Angaaende de Kundskaber og Færdigheder, Børnene skulle være i Besiddelse af for at indtræde i de respektive Klasser, da vil derom blive taget nærmere Bestemmelse ved Skolens Begyndelse. — Undervisningen i de øverste Klasser ledes af 2 faste Lærere og muligvis Timelærere, for saa vidt det behøves. I Forberedelsesklassen vil der blive givet mindst 24 Timers ugenlig Undervisning, i Mellemlassen 30 og i øverste 33. De øverste Klasser maa ikke tælle over 30 Børn. — Ethvert Barn skal være i Besiddelse af en Karakterbog.

Den maanedlige Betaling er i Forberedelsesklassen 3 Kr., i Mellemlassen 5 Kr. og i øverste Klasse 6 Kr. — Skolepengene ville blive opkrævede af Skolens Bud

eller en dertil antagen paalidelig Person, som gaar rundt i Husene med Kwitteringer, og Opkrævningen vil altid ske ved Begyndelsen af den løbende Maaned (altsaa Forudbetaling).

Førstelæreren raadfører sig i alle tvivlsomme Tilfælde med Skolens Bestyrelse. Denne alene kan antage og afskedige Lærere eiter Samraad med Førstelæreren. Førstelæreren har derimod alene Ret til at bestemme, hvilke Børn, der kunne optages i Skolen.

Til Lærere ere foreløbig antagne: Laage, Lærer ved Borger- og Friskolen i Viborg, Petersen, Privatlærer i Herning, og til Lærerinde Bertha Thomsen af Balle.“

Skolens Indvielse fandt Sted Mandagen den 3. Septbr. 1877. En stor Forsamling var til Stede. Provst Bøtcher fra Sevel holdt Indvielsestalen, hvori han navnlig dvælede ved den kristelige Skoles Opgave med Hensyn til Karakterens Udvikling i sædelig Retning. — Foruden Provsten talte Pastor Kastrup, Rind-Herning, (mindede Forældrene om et godt Exempels Betydning), Pastor Tesch, Gellerup-Sunds, (Skolens Støtter ere Lærerne, Hjemmene og Børnene), Bestyreren Laage (om Skolens Karakter og Maal), samt Folketingsmand Th. Nielsen (Beretning om Skolens Tilblivelse og Tak til forskellige, navnlig til Barøn Zytphen-Adeler, der havde støttet Skolens Oprettelse ved et større Pengelaan, og til Haandværkerne, der med Omhu og Interesse havde udført Byggearbejdet).

2. Et Par Ord til Elevernes Forældre.

Det gælder for enhver Skole, at den trænger til villig Hjælp fra Børnenes Hjem. Men for en Skole, der lægger Vægt paa Kundskabsmeddelelse, er en saadan Hjælp dobbelt nødvendig. Nu kan det ikke være anderledes, end at man i en Egn, hvor en Realskole er en ny Ting, ikke har det rette Begreb om det Arbejde, der udfordres for at naa Skolens Maal. Men jeg haaber, at man efterhaanden maa komme til at indse, at der virkelig udfordres **Arbejde** fra Elevernes Side. Vi have i det forløbne Aar læmpet os igennem og taget alle mulige Hensyn til Hjemmenes Ævne baade hvad aandelig og materiel Hjælp (Bøger og andre Redskaber) angaar; men da jeg vel tør forudsætte, at Forældrene ønske at faa alt det Udbytte, Skolen kan give — og det ænten de selv betale Skolepengene eller have Fripladser, i hvilket sidste Tilfælde det jo er en Æressag at følge med — saa haaber jeg, at Skolen med Tiden mere gennemgaaende maa komme til at glæde sig ved den attraaede Hjælp fra Hjemmene. Selvfølgelig skal jeg med Glæde erkende, at vi allerede dette første Aar have kunnet spore den ønskeligste Hjælp fra mangt et Hjem.

Naar en Elev bliver tilbage, er det meget almindeligt at kaste Skylden herfor paa Skolen. Men jeg tror, at man vil indrømme, at vi her paa Skolen ere ligefræm nødte til at arbejde af al Kraft for at kunne staa jævnsides med andre Realskoler, mellem hvilke der jo

er Konkurrence. Skolen alene kan dog ikke bringe Eleverne til det Standpunkt, de skulle naa; der maa altid gøres Regning paa Hjemmearbejde, Lektielæren, Indøvelse af det paa Skolen gennemgaaede. Men hertil udfordres **Tid**. Denne maa Forældrene ikke alene indrømme Børnene, men ogsaa idelig paaminde dem om og hjælpe dem til at bruge den ret. Dersom Børnene skulle bruge det meste af deres Fritid til at hjælpe til med Arbejder i Hjemmet (og nogen Tid maa de ogsaa have til Leg og egen Raadighed), da er det umuligt, at de kunne faa den fulde Nytte af Skolen. Men foruden dette, at indrømme Børnene Tid, maa Forældrene tillige have Tilsyn med, at de anvende den ret, og dette er slet ikke saa vanskelig en Sag, som vistnok de fleste tro. Naar Barnet ved, at Fader eller Moder nu og da (eller jo helst stadig) vil høre deres Lektier, eller hvad de have lært, og i det hele taget vise Interesse for hvert Fag, Barnet beskæftiger sig med, da vil dette faa en Fornæmmelse af, at det virkelig bestiller noget og at dets Arbejde er til Fornøjelse og Gavn baade for det selv og dets nærmeste. Paa dette Grundlag maa al Undervisning grunde, som skal blive virkelig frugtbar for Livet; den Undervisning, der har Karakterer og anden Forfængelighed til sit Grundlag, oplæser og har Vanskelighed ved at blive til Gavn og Glæde i Livet. Om Forældrene end ikke selv have modtaget Undervisning i dette eller hint Fag, ville de dog let kunne høre, om Børnene besidde Færdighed eller kun komme famlende gennem Lektien; det er jo slet ikke Meningen, at Forældrene skulle lære Børnene Lektien (ti det er Skolens Sag), men kun, at Børnene skulle se Forældrenes Interesse for Undervisningen og smittes deraf, eller med andre Ord: Hjemmet skal være saaledes og virke for, at Ordsproget: „det er Lysten, som driver Verket“, kan faa Anvendelse paa Børnenes Undervisning; er Lysten til Stede hjemme fra, er det en let Sag at vedligeholde den i Skolen.

Dersom Børnene hjemme høre Ytringer som disse: hvad skal det egenlig nytte at lære ænten dette eller hint? — eller: vor Søn eller Datter har ikke Ævne til

dette eller hint og kan ikke lære det — da mærkes det øjeblikkelig i Skolen; det oven nævnte Grundlag for Undervisningen er borte, og Barnet deltager kun af Tvang og føler sig besværet. I et saadant Tilfælde vilde det være meget heldigere, om Forældrene ikke lode Børnene mærke deres Anskuelse men derimod henvendte sig **til Skolen**, da det var muligt, at der kunde træffes en Ordning, hvorved baade Forældrene og Skolen kunde finde sig tilfredsstillede. Ti vel mene vi, at det er smukkere at tænke: „intet menneskeligt er mig ivedkommende“, end snæverhjørnet at udfinde, hvor lidt man kan hjælpe sig med; men det er ogsaa vist, at man maa læmpe sig efter Forholdene og tit slaa af for dog at opnaa noget; hertil er Skolen altsaa villig, for saa vidt det kan ske uden at dens Maal forrykkes.

„Orden og Nøjagtighed er Sjælen i alle Forretninger“. Dette Ord har sin Anvendelse ikke mindst paa en Skole; der maa være Orden og Nøjagtighed i Skolen, i dens indre og ydre Forhold, men ogsaa hos Eleverne overfor Skolen. Men **Forsømmelser** ere en Uorden overfor Skolen, og de have fundet altfor hyppig Sted i dette Aar. Da der er Sammenhæng og Fortskriden i Undervisningen, vil enhver Fraværelse drage følelige Følger efter sig. Og som oftest forsømmes ikke alene selve Fraværelsesdagen, men de følgende Dage maa man jævnlige høre: Jeg ved ikke, hvad vi have for, for jeg var ikke i Skole den og den Dag, i det mange have ondt ved at fatte, at dette ikke er nogen lovlig Undskyldning men kun blotter deres Ligegyldighed. Naar dette gaar paa et Par Gange om Maanedene eller en Formiddag eller Eftermiddag nu og da, bliver Undervisningen for den paagældende saa hullet, at der vanskelig kommer Sammenhæng deri. En Skoles Undervisning maa følges uafbrudt. Naar Børn vænnes til ved den ringeste Lejlighed at forsømme Skolen, da indpodes der dem en Tilbøjelighed til Uorden, som ogsaa vil brede sig over andre Forhold, og som selv alenlange Formaning kun lidet bøde paa.

3. Skoleefterretninger.

Eleverne.

Skolens Virksomhed begyndte den 4. Septbr. 1877 med 68 Elever, hvoraf i Forberedelsesklassen 30. De øvrige bleve efter forudgaaet Prøve fordelte i to Klasser: 2den Klasse 23, 3die Klasse 15. For Øjeblikket er Antallet henholdsvis 37, 25 og 14 — Foruden disse har 3die Klasse i Vintermaanederne været besøgt af 4 confirmerede Dreng (Gaardmandssønner), der ønskede en Udvidelse af deres Almueskoleundervisning.

Fripladser.

Af Fripladser har Skolen i det forløbne Aar haft 12 for Statens, 4 for Amtets og 1 for Herning Sparekasses Tilskud. Fra næste Skoleaars Begyndelse opretter Rind-Herning Sogneraad 4 nye Fripladser.

Naturhistorisk Samling.

En naturhistorisk Samling paa et Par Hundrede Nummere er bleven tilvebragt, dels ved en værdifuld Gave af Hr. Adjunkt Føddersen i Viborg (omtrent Halvdelen), dels af Bestyreren og ved adskillige af Eleverne.

Arbejdet og dets Fordeling.

Forberedelsesklassen er helt bleven undervist af Frøken Thomsen, 3 Timer daglig: Religion 4 Timer,

Dansk 6, Regning 3, Skrivning 3, Geografi 1, Historie 1. Ligeledes har Frk. Thomsen besørget Undervisningen i Haandgerning, 3 T. daglig undtagen Lørdag.

2den Klasse.

Religion: (Laage indtil April, derefter Folketingsmand Th. Nielsen, 2 Timer ugenlig) Tangs Bibelhistorie indtil Rigets Deling, det nye Testamente indtil Pintsefesten; Balslev indtil 3die Artikel; en Del Psalmer ere lærte udenad.

Dansk: (Petersen, 4 T.) Holm og Ipsens Læsebog I. Del er benyttet til Oplæsning. Det vigtigste af Formulæren mundlig. En Del Sange ere lærte udenad.

Tysk: (Laage, 3) Beissel: Barnets første Undervisning i Tysk indtil Nr. 76 med Forbigaaelse af de Danske Stykker.

Engelsk: (Laage, 2) Listovs Ledetraad I. med Forbigaaelse af de fleste Danske Stykker.

Fædrelandshistorie: (Petersen, 2) Tangs Børnelærdom: Oldtiden og Middelalderen indtil 1241.

Verdenshistorie: (Laage, 1) Oldtiden indtil Cæsar efter mundlig Undervisning. Grundtvigs Krønikes rim „Middelhavslandene“, „Grækenland“ og „Herodot“ ere opskrevne og lærte.

Geografi: (Petersen, 2) Evropa indtil Sydevropa efter Holsts Geografi.

Naturhistorie: (Laage, 2) Naturhist. Lærebog af Erslev og Feddersen: Pattedyrene og Fuglene.

Naturlære: (Petersen, 1) Faste Legemers Egenskaber, Læren om Tyngden, Vegtstangen, de forskellige Luftarter og deres Egenskaber.

Regning: (Petersen, 4) Hansens Regnebøger benyttes.

Geometri: (Laage, 1) Det vigtigste af Petersens Geom. indtil 3die Kap.

Skrivning: (Petersen, 1).

Tegning: (Petersen, 2) et i Norge paa offentlig Foransaltning udgivet Tegneapparat er benyttet.

Sang og Gymnastik (1 T. hvert Fag, Petersen).

3die Klasse.

Religion: (Laage indtil April, derefter Folketingsmand Th. Nielsen, 3 T.) Tangs Bibelhistorie, det gamle Testamente fra Rigernes Deling, „Apostlenes Gerninger“, Balslev 3die Artikel; en Del Psalmer.

Dansk: (Petersen, 5 T.) Holm og Ipsens Læsebog II. Del; Dorph: Kortfattet Dansk Sproglære; 1 T. Dictat og 1 Stil ugenlig. Dyrplageren af E. Henningsen, Hyrden af Tolosa, En glad Gut, Arne, Mellem Slagene ere oplæste.

Tysk: (Laage, 3) Beissel: Barnets første Undervisning i Tysk; de Danske Stykker benyttede til Stiløvelse; „Skema til den tyske Grammatiks Formlære“.

Engelsk: (Laage, 2) Listovs Ledetraad I.; i Begyndelsen Afskrivning af Engelske Stykker, senere ere nogle af de Danske Stykker benyttede til Stiløvelser. „The disobedient little fish“ lært udenad.

Fædrelandshistorie: (Petersen, 2) fra 1588 til Nutiden med Tangs Børnelærdom som Grundlag.

Verdenshistorie: (Laage, 2) Middelalderen mundlig; 9 af Grundtvigs Krønikerim ere lærte.

Geografi: (Petersen, 2) Erslevs Geografi Nr. 2: de fremmede Verdensdele samt fysisk Geografi.

Naturhistorie: (Laage, 2) Erslev og Feddersens Lærebog: Leddyr, Bløddyr og Mennesket.

Naturlære: (Petersen, 1) faste og flydende Legemers Egenskaber, Tyngden, Vegtstangen, Luftens Tyngde og Udvidekraft samt disse Egenskabers Anvendelse.

Geometri: (Laage, 2) Petersens Geometri indtil 3die Kap.

Arithmetik: (Laage, 2) Petersens Arithmetik og Algebra I. til Side 51.

Regning: (Petersen, 2) Hansens II. og III. Del.

Skrivning: (Petersen, 1).

Tegning: (Petersen, 2) samme Apparat som i 2den Klasse.

Sang og Gymnastik (Svømning) (Petersen, hvert Fag 1 T.).

Uddrag af Skolens Regnskab

fra 1. September 1877 til 31. Juli 1878.

Indtægt:

Skolepenge	1572 Kr.
Statstilskud	1000 —
Amtstilskud	200 —
Communen for Forbered. Kl.	600 —
Fra Sparekassen	160 —
Underballance	350 —
	<hr/>
	3882 Kr.

Udgift:

Lærerlønninger	2567 Kr.
Inventariets Vedligeholdelse	60 —
Brændsel og Belysning	125 —
Bygningens Vedligeholdelse	50 —
Røngøring	30 —
Examens- og andre Udgifter	20 —
Skatter og Afgifter	30 —
Forrentning og Afdrag	1000 —
	<hr/>
	3882 Kr.